PROVOCAREA INFRACȚIUNII - REGLEMENTĂRI NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE

Dumitru STOICA
Facultatea de Drept
CZU: 343.3/.7(094):341.4(094) *dumitrustoica2@gmail.com*

În calitate de fenomen provocarea la infracțiune are o istorie veche fiind menționată încă din Bibliile creștine și ebraice prin descrierea neascultării primilor oameni. În perioada antică şi medievală provocarea la infracţiune era tratată ca instrument administrativ recomandat conducătorilor de stat pentru aşi menţine puterea. Procedeul dat era indicat conducătorilor de state de Niccolo Machiavelli în lucrarea „Il Principe" ca mijloc de consolidare şi păstrare a puterii [1].

Una dintre problemele acute ale dreptului penal o constituie aceea a răspunderii penale pentru provocarea infracţiunii. Menţionăm că aceasta nu este doar una de drept naţional, dar are şi un caracter internaţional. Diverse organizaţii internaţionale încearcă să determine limitele aplicării metodelor provocatoare la descoperirea infracţiunilor, precum şi elaborează metode de contracarare a provocării infracţiunilor de către organele de ocrotire a dreptului. Această poziţie este reflectată şi de actele normative ale ONU. Legislaţia penală a mai multor ţări străine conţine norme despre provocare, stabilind în legislaţie problematica răspunderii pentru provocarea infracţiunilor. Termenul „provocare" îl putem percepe generalist în legislaţia procesual-penală, mai cu seamă, în Codul de procedură penală al Republicii Moldova [2] şi în Legea Republicii Moldova privind activitatea specială de investigaţii, nr.59 din 29.03.2012 (în continuare – Legea RM nr.59/2012) [3]) . Pe de altă parte, surprindem lipsa unor reglementări în această materie în Codul penal al Republicii Moldova. Totuși, provocarea infracţiunii reprezintă o instituţie cu valenţe de drept penal şi procesual-penal. Despre acest lucru ne vom convinge ***infra***, pe parcursul prezentului demers ştiinţific. Consecinţele ce derivă din activitatea provocatoare pot viza atât comportamentul provocatorului, cât şi al persoanei provocate. În plan subiectiv, comparativ cu infracţiunea săvârşită în lipa provocării, cea comisă sub influenţa unui comportament provocator prezintă diferenţe în planul atitudinii psihice manifestate de persoana provocată faţă de

cele săvârşite. Astfel, în cazul provocării persoana săvârşeşte infracţiunea fiind împinsă la acest gest, la care nu ar fi recurs în lipsa unei provocări. Pentru ca fapta săvârșită să constituie infracțiune este necesar să se constate existența unei legături de cauzalitate psihică între făptuitor și fapta socialmente periculoasă săvârșită de el. Astfel, fiind nevoie deci să se constate că această faptă săvârșită îi este imputabilă nu doar fizic, dar și psihic. În condiţiile practico-legislative actuale sesizăm că provocarea infracţiunii, *de lege lata,* nu constituie cauză care înlătură caracterul penal al faptei, în timp ce, *de facto*, se subscrie perfect trăsăturilor inerente unei cauze menite să excludă caracterul penal al faptei. Practica judiciară (cel puţin cea autohtonă), cât şi practica Curţii de la Strasbourg demonstrează că persoanele provocate la săvârşirea infracţiunii nu răspund penal, în genere [4]. Provocarea infracțiunii este incriminată în cadrului *nomen juris* drept infracţiune distinctă în mai multe legislații penale. Provocarea la săvârşirea coruperii pasive sau a luării de mită, în majoritatea statelor ex-sovietice constituie infracţiune. Astfel, provocarea coruperii pasive sau a luării de mită constituie infracţiune distinctă în corespundere cu art.350 din Codul penal al Armeniei [5], art.417 din Codul penal al Kazahstanului [6]. Provocatorii trebuie să răspundă penal. Aşa cum există hoţi, tâlhari, huligani, aşa există şi provocatori. În sensul normei de incriminare avansate cu titlu *de lege ferenda,* aceste persoane pot fi numite, convenţional, victime ale provocării.

În lumina celor expuse anterior, am constat că reglementările juridico-penale naționale pe partea de provocarea infracțiunii, fie lipsesc, fie sunt foarte vagi. Analizând condiţiile practico-legislative actuale sesizăm că provocarea infracţiunii se subscrie perfect trăsăturilor inerente unei cauze menite să excludă caracterul penal al faptei. Este inadmisibil ca statul să fie cel care „creează" infracţiunea şi tot statul să fie cel ce „loveşte" pe cel ce „săvârşeşte infracţiunea creată". Pentru a ameliora cadrul național, anume în această materie, este necesar să studiem practica externă. Doar prin propuneri de lege ferenda și prin aportul legislatorilor competenți și integri, putem contribui la realizarea principiului legalității și contribuirea la afirmarea unui Stat de DREPT, ci nu un stat de DREPȚI.

Bibliografie:

1. Niccolo Machiavelli., Principele traducere din limba italiană. Instituto di Studi Filosofici Roma - Societatea Română de Filosofie Bucureşti 1944, capitolul XIX, pagina 81
2. Codul penal al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.128-129, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74.
3. Legea Republicii Moldova privind activitatea specială de investigaţii, nr.59 din 29.03.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr.113-118.
4. Provocarea versus instigarea la săvârşirea infracţiunii [citat: 06.04.2022]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/122119
5. *Уголовный кодекс Армении*. [Accesat: 12.02.2022] Disponibil: https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/ru/am/am012ru.pdf
6. *Уголовный кодекс Казахстана*. [Accesat: 11.02.2022] Disponibil: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31575252#pos=5495;-36

Recomandat:
Stela BOTNARU,
doctor în drept, conferenţiar universitar